

Wrocław dnia 10.11.2024

dr hab. Dariusz Mroczek, prof. AWF
Katedra Dydaktyki Sportu
Wydział Wychowania Fizycznego i Sportu
Akademia Wychowania Fizycznego
Im. Polskich Olimpijczyków
we Wrocławiu

Recenzja pracy doktorskiej **mgr Lidii Stanisł-Guzik** pt.

RODZAJ I EFEKTYWNOŚĆ CZYNNOŚCI PODCZAS GRY ORAZ ICH ZWIĄZEK ZE
STRUKTURĄ CZASOWĄ MECZU, POZIOMEM SPORTOWYM, BUDOWĄ
SOMATYCZNĄ, SPRAWNOŚCIĄ FUNKCJONALNĄ I PSYCHOMOTORYCZNĄ
ZAWODNIKA W PIŁCE SIATKOWEJ

Komentarz ogólny

Można z całą odpowiedzialnością stwierdzić, że przygotowanie zawodniczki/zawodnika do gry zespołowej, a w tym przypadku do gry w piłkę siatkową jest procesem na tyle skomplikowanym i złożonym z tak wielu czynników, że w większości przypadków niemożliwym do kompleksowego i racjonalnego nadzoru. Taką koncepcję stara się potwierdzać i promować także Pani Lidia Stanisł-Guzik słowami: „Kompleksowa analiza kluczowych aspektów przygotowania motorycznego, taktycznego i technicznego w zestawieniu z komponentami somatycznymi zawodniczek siatkówki na wysokim poziomie nie była dotychczas przedmiotem badań realizowanych w pełnym rocznym cyklu treningowym i startowym”. Cytowane zdanie świadczy o dużej dojrzałości Autorki, ale również niesie za sobą obawę Recenzenta, czy Doktorantka sprosta postawionemu sobie zadaniu? Tym bardziej, że już sam tytuł wskazuje, że będzie to niełatwa acz ciekawa „podróż”, dlatego też z dość dużą ochotą się w tą podróż zabiorę, a efekty przedstawię w konkluzji niniejszej Recenzji.

Przedstawioną do oceny pracę czyta się płynnie. Jej struktura i chronologia jest przystępna i logiczna. Język pracy, na co zwracam szczególną uwagę, nie zawiera poważniejszych błędów stylistycznych czy składniowych, a Autorce czasami zdarzają się

drobne problemy z fleksją wyrazów. W tym przypadku związane to jest ze szczególnie dużą liczbą cytowanych artykułów obcojęzycznych, których zapewne wpływ ma tłumaczenie na język polski.

Przedstawiona praca przygotowana została zgodnie z powszechnie przyjętym schematem, spełniając tym samym wymogi formalne dysertacji doktorskiej. Zawiera 167 strony maszynopisu, obszerny 11 stronicowy aneks z tabelami, streszczenie w języku polskim i angielskim oraz 204 pozycji piśmiennictwa polsko i anglojęzycznego. Jest to piśmiennictwo, poza artykułami źródłowymi, opublikowane w większości po 2000 roku w prestiżowych czasopismach naukowych. Materiał, metody i wyniki badań przedstawiono w bardzo obszernych i przejrzystych 49 tabelach, 73 rycinach i 4 rysunkach.

W szczególnie obszernym rozdziale I Autorka przedstawiła szczegółowy przegląd publikacji opisujący różne aspekty piłki siatkowej, poczynając od tych związanych z teorią gry, prakseologią gry, poprzez publikacje dotyczące zestawienia modeli oceny gry, oceny użyteczności systemu Data Volley, efektywności gry, czynników wpływających na wynik meczu, analizy umiejętności gry, struktury czasowej gry, charakterystyki wysiłku meczowego struktury somatycznej oraz motorycznej zawodników. Świadczy to o bardzo dobrym obeznaniu i przygotowaniu teoretycznym co potwierdza przygotowany rozdział.

Cel pracy został precyzyjnie opisany. Pytania i hipoteza badawcze jednoznacznie sformułowane i nie budzą merytorycznych wątpliwości. Z naukowego i praktycznego, trenerskiego punktu widzenia na podkreślenie zasługują pytania aplikacyjne, które można wykorzystać w modelowaniu procesu treningowego.

Materiał badawczy i metoda badań nie budzą zastrzeżeń, a na podkreślenie zasługuje fakt, że Autorka wykonała tytaniczną pracę zbierając wielowątkowe dane z całego rocznego cyklu szkolenia 1 ligowej drużyny SMS PZPS Szczyrk. Kolejno dokonując analizy i poświęcając przy tym bardzo dużo czasu na obiektywną, uczestniczącą i nieuczestniczącą obserwację badanych osób. Założenia i przebieg eksperymentu są zgodne z przyjętymi wymogami badań naukowych a Recenzent ma świadomość skomplikowania i trudności przygotowania projektu, jego wdrażania oraz żmudnym tworzenia baz danych tych wskaźników.

W rozdziale „Rezultaty badań” przedstawiono w czytelnej formie dane w formie tabelarycznej i szczególnie obszernie w formie rycin. Analiza bardzo obszernej liczby danych zamieszczonych w tabelach i w tekście zdecydowanie ułatwiają podsumowania wyników badań na zakończenie podrozdziałów. Tutaj Autorka zasługuje na szczególne wyróżnienie,

ponieważ ogromną sztuką jest przedstawienie tak licznych grup wyników, bez pogubienia ich wątków. Wyniki badań przedstawiono w pięciu podrozdziałach. Są one jednoznaczne i poza kilkoma drobnymi wpadkami (opis w komentarzach szczegółowych), nie budzą żadnych wątpliwości.

W rozdziałach „Dyskusja i Wnioski” Doktorantka przeprowadziła szczegółową analizę i interpretację ogromu wyników badań w oparciu o aktualny stan wiedzy, wykorzystując do tego celu szczególnie bogate współczesne piśmiennictwo szczególnie anglojęzyczne. Dyskusję przeprowadzono w sposób bardzo szczegółowy poddając krytycznej analizie swoje obserwacje na tle aktualnej wiedzy naukowej, popartej również przez własne doświadczenia dotyczące analizy gry w piłkę siatkową. Można z dużym prawdopodobieństwem przypuszczać, że Autorka niesie ze sobą duży bagaż doświadczenia związanego z tym, że sama grała w siatkówkę, a teraz to świetnie i z nietuzinkową swobodą wykorzystuje w interpretacji wyników i wyciąganiu wniosków. Do ważnych osiągnięć dla nauk o kulturze fizycznej, z uzasadnieniem pragmatycznym, a w szczególności z uzasadnieniem dla implikacji praktycznych w piłce siatkowej zaliczyłbym:

- Stwierdzenie, że tendencja spadkowa Vo_{2max} oznaczająca obniżenie mocy procesów metabolizmu tlenowego w przebiegu okresu startowego, wynika przede wszystkim z niedoszacowania objętości i intensywności koniecznych do podtrzymania, uzyskanych przed okresem startowym, obciążeń treningowych kształtujących wydolność tlenową;
- Stwierdzenie, że budowa somatyczna wspomaga w dwóch obszarach charakter zadań jakie stoją przed zawodniczkami zależnie od pozycji. Są to wysoki poziom siły i mocy konieczny do realizacji zadań w ataku i bloku – wymagana jest duża długość i masa mięśniowa ciała. W przypadku zadań w obronie i w rozegraniu, które wymagają wysokiego poziomu wytrzymałości, zwinności i mocy - wymagana jest relatywnie niższa długość i masa ciała;
- Stwierdzenie, że czynności motoryczne siatkarek, które dominują podczas gry, są ściśle przypisane do pozycji a także zadań stawianych w ramach realizowanej przez zespół taktyki;
- I wreszcie kluczowe stwierdzenie dla praktyki sportowej, że nie można na podstawie rezultatów przeprowadzonych badań stworzyć ściśle określonych profili przygotowania fizycznego siatkarki dla każdej pozycji.

Zgodnie z przyjętymi standardami pracy naukowej końcowe wnioski są odpowiedzią na postawione pytania. Z przeprowadzonego eksperymentu Autorka wygenerowała 6 obszernych wniosków, które w pełni wynikają z zarejestrowanych wyników badań.

Z obowiązku recenzenta pracy zwracam uwagę na wątpliwości, usterki i skróty myślowe, które pojawiły się w tekście recenzowanej dysertacji. Podkreślam jednocześnie, że w żaden sposób nie umniejsza to jakości przedstawionej do recenzji pracy. Żywię nadzieję, że zostanie to właściwie odebrane przez Doktorantkę i przyczyni się do podniesienia jakości dysertacji ale przede wszystkim jakości pracy naukowca-trenera.

KOMENTARZE SZCZEGÓŁOWE

Wprowadzenie:

1. Czy podsumowanie (str. 30) dotyczy wszystkich zebranych danych wprowadzenia czy tylko tych zaprezentowanych w tabeli powyżej? To pytanie nasuwa się, ponieważ zabrakło na końcu rozdziału I pełnego podsumowania stanowiącego uzasadnienie celowości podjętego projektu badań. Oczywiście można się doszukać informacji dotyczących „deficytu informacji i danych” w tym zakresie, jednakże taka konkluzja wydaje się być ze wszech miar zasadna.

Metodologia badań

1. Z opisu w rozdziale nie wynika czy badane zawodniczki miały aktualne badania lekarskie, które potwierdzałyby ich całkowitą zdolność to wzięcia udziału w tego typu projekcie.
2. Wg autorki wszyscy zawodnicy oraz ich opiekunowie prawni wyrazili zgodę na udział w badaniach, nie ma natomiast informacji o tym czy była to zgoda pisemna.
3. Czy projekt uzyskał zgodę Komisji Etyki Badań Naukowych przy Uczelni, ponieważ jest jeden z niezbędnych warunków prowadzenia tego typu eksperymentów z udziałem ludzi?
4. Czy wszystkie zawodniczki wykonywały te same próby wg schematu dziennego w układzie co tydzień czy w innych odstępach czasu? Tej informacji brakuje w opisie organizacji badań (str.35).
5. Czy stworzony przez Panią magister autorski arkusz obserwacji został w jakiś sposób zwalidowany, tzn. czy udowodniono jego rzetelność np. przy pomocy ekspertów?

6. Proszę o odniesienie się do sposobu pomiaru i interpretacji czasu reakcji oraz do właściwego jego definiowania. Wg wielu badań czas reakcji (czas utajony) jest to okres upływający od momentu pojawienia się bodźca (np. świetlnego) do momentu zapoczątkowania ruchu. W tym przypadku mówimy o inicjacji ruchu i wykonaniu zadania ruchowego (bieg do maty)?
7. W opisie poszczególnych prób oceniających przygotowanie motoryczne brakuje opisu próby oceniającej zasięg w wyskoku do bloku i ataku (tabela na str. 75), ponieważ w kolejnym rozdziale wyniki tych prób się pojawiają.

Rezultaty badań:

1. W niektórych tabelach brakuje jednostek pomiarowych [np. tabela 3.3.5.]
2. Opis rycin dotyczy liczby pokonywanych odległości podczas gry na dystansach 3, 6 oraz 9m (str.91), natomiast na rycinach poniżej przedstawiono liczbę pokonanych odległości na dystansie 3-5,9m?
3. Autorka zamiennie używa określenia, czynności i działania (str. 93). Wiadomo przecież że działania mają cel i przez to są działaniami (w siatkówce: zagrywka, atak, blok, rozegranie, przyjęcia zagrywki, obrona w polu gry) a mogą być realizowane przy pomocy czynności ruchowych (w siatkówce: zagrywka tenisowa, odbicie oburącz górną lub dołem, zbiecie, plasowanie lub kiwnięcie, itd.) .
4. Użyto sformułowania „częstotliwość ataku” (str.103). Częstotliwość jest wielkością fizyczna określająca liczbę cykli zjawiska okresowego występujących w jednostce czasu. W układzie SI jednostką częstotliwości jest herc [Hz]. Częstotliwość 1 herca odpowiada występowaniu jednego zdarzenia (cyklu) w ciągu 1 sekundy.

Dyskusja i wnioski

1. Proszę o wyjaśnienie zdania (str. 125): Częściowo można się tu zgodzić z tymi założeniami, że zawodnicy przyjmujący mają najwyższy wyskok, na przykładzie SMS PZPS Szczyrk jeszcze na tym samym poziomie mają wysokość wyskoku CMJ libero”.
2. Proszę o zdefiniowanie stwierdzenia „metodyka tradycyjna” i „metodyka zastosowanych treningów” (str. 127).

Proponuję, aby wymienione niedociągnięcia i niedoskonałości, które mogą się pojawić w każdej dysertacji naukowej zostały poprawione w przypadku przygotowania do druku w czasopiśmie naukowym. Przeprowadzone badania są oryginalnym osiągnięciem Doktorantki o

zdecydowanym wydzwieku aplikacyjnym. Kandydatka na stopień doktora opanowała w znaczącym stopniu warsztat badawczy, posiada dużą wiedzę z zakresu obserwacji, oceny i analizy przebiegu gry oraz rozumie mechanizmy w niej zachodzące.

Tak jak pisałem na początku mojej recenzji podróż dobiegła końca, jej przebieg dostarczył wielu wrażeń, czasami wyboistych, szkoda, że skończyła się tak szybko ale mam nadzieję, że przyniesie wymierne rezultaty dla dobra dyscypliny, w której osiągnięci największe sukcesy na świecie.

WNIOSEK KOŃCOWY

Recenzowana praca Pani Lidii Staniszk-Guzik” pt.” Rodzaj i efektywność czynności podczas gry oraz ich związek ze strukturą czasową meczu, poziomem sportowym, budową somatyczną, sprawnością funkcjonalną i psychomotoryczną zawodnika w piłce siatkowej” stanowi samodzielne rozwiązanie ważnego i aktualnego zagadnienia naukowego i spełnia kryteria oraz wszystkie wymagania określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce -t.j. Dz. U. z 2021 r. poz.478 z późn. zm. Przedstawiona dysertacja kwalifikuje magister Lidie Staniszk - Dąbik do nadania stopnia doktora nauk o kulturze fizycznej. Wnioskuje zatem do Wysokiej Rady Naukowej Akademii Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie, o dopuszczenie Panią magister do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dr hab. Dariusz Mroczek, prof. AWF

